

2. Пѣсни изъ личния животъ.

Отъ Чепино.

Записаль Хр. П. Константиновъ.

1. Мехмедъ, на когото либето дали въ друго село, умира отъ жаль.
- 1 Заминуваі, малка моме, поминуваі, Да ти видѣа, малка моме, бѣлу лице,
Призъ нашите „ „ равни дворе, Прилича ли „ „ за мѣнека.
- 5 — И да видиш, Мехмед іагу, фаїдо нѣмаш, Да са скрїіам, іане мила, да не-
нѣмаш, виждам,
Фаїдо нѣмаш, іагу лѣду, зарар імаш. 55 Тїзи пушки, іани мила, кату пуштат.
Моїту лице „ „ прудадену, Іудвѣдаха малка мума в другу сѣлу,
Прудадену „ „ и фтасану, Зенгінолу, стара маїку, бенгінолу.
И фтасану „ „ в другу сѣлу, Данб доїде „ „ чорна чѣма,
10 Зенгінолу „ „ бенгінолу. Да іудари „ „ мѣнекана.
Ша нанїжа „ „ се желтїци, 60 Изминб са „ „ шногу малку.
Се желтїци „ „ се рубїи, Фногу малку „ „ шѣс гудини,
Аїналие „ „ махмудїи. Шѣс гудини „ „ пулувіна,
— Заминуваі малка моме, поминуваі, Шту стурїхж „ „ не дуїдбха,
15 Да ти видѣа „ „ равна снага. Да се видим „ „ сас севдота.
Прилича ли „ „ за мѣнека. 65 — Ес ша іда, мїли сїну, в другу
— И да видиш, іагу лѣду, фаїдо нѣмаш, сѣлу,
Фаїдо нѣмаш „ „ зарар імаш, Та ша наїда „ „ кату неїа,
Зарар імаш „ „ іуд мѣнека, Кату неїа „ „ по-хѣбава.
20 Іуд мѣнека „ „ за мѣнека, По-хубава „ „ триш гїздава.
Ша си станеш „ „ блан за мѣн. Бела, бела „ „ іаку бѣла,
— Заминуваі, малка моме, поминуваі, 70 Табакъ кнїга „ „ іут чаршїїа;
Краї нашите „ „ мбрни врати. Вѣшките хи „ „ плѣтен гайтан.
Какъ ша трѣпња „ „ за тебека? Іучїте хи „ „ и чурѣши,
25 Какъ ша мїсльа „ „ в другу сѣлу, И чурѣши „ „ и петрбски.
Зенгінолу „ „ бенгінолу, — И да ідеш, стара маїку, не ша
За твоите „ „ царни іочи, наїдеш,
За твоите „ „ тьбнки 75 Не ша наїдеш, стара маїку, кату неїа.
вѣшки. Та си ходи „ „ хем си пеїе.
Ша са пѣкна, моме севдо, єс за тебе, Хем си ходи „ „ хем си метѣ.
30 За твбїте „ „ кїпри іуста. Дворувету „ „ калдаржме.
— Да са пугаш, іагу луду, какъ са Затокнала „ „ сїтан
пѣкаш. седѣф.
Мене нема „ „ тѣканана, 80 На двѣ бѣзи, стара маїку, ду двѣ
Тѣканана „ „ в наше сѣлу, кїтки.
Ша си іда „ „ в другу сѣлу. Га прудѣмах, леле маїку, тази дѣма.
35 — Ес ша доїда, малка моме, при Тази дума „ „ лопна дѣма,
тебека, Та си доїде, стара маїку, чорна чѣма,
Да та виждам „ „ дека ходиш, Та іудари „ „ мѣнекана,
Ша та виждам „ „ дѣту шоташ, 85 Іудари ма „ „ пу сжрцѣту
Дѣту ходиш „ „ и пу чѣшмѣб, Данб іумра „ „ іазикана.
Да заливаш „ „ студна вода. Та си лѣгнах „ „ на пустѣльа.
40 — И да гљодаш, іагу луду, фаїдо Та си лѣгнах, малка моме, зарат
нѣмаш, тебе.
Фаїдо немаш, іагу луду, зарар імаш, Зарад тебе, моме севдо, ша си іумра.
Зарар імаш „ „ іуд мѣнека. 90 Іа подаї ми, стара маїку, гулѣм дивїт,
Доїде вахїт „ „ ша са жѣнем, Іа подаї ми „ „ бело кнїга,
Ша са жѣнем „ „ в другу сѣлу, Да напиша „ „ царну пїсму,
45 Зенгінолу „ „ бенгінолу. Да гу пратѣа „ „ на севдота.
Зажени са малка мума в другу сѣлу, Тої написа „ „ бѣло кнїга,
В другу сѣлу, стара маїку, зенгінолу, 95 Та іа пратї „ „ в другу сѣлу,
Зенгінолу „ „ бенгінолу. Зенгінолу „ „ бенгінолу.
Издбїдуха „ „ кучїїету, Куга стїгна „ „ пу прбгїма,
50 Тельбсаха „ „ малка мума, Пу прбгїма, „ „ косна рѣчок.
Тельбсаха „ „ варкбсаха, Дваш пурѣка, леле жанжм, трїш
Тѣриха іа „ „ да си стѣї. пучѣка.
Де да іда, „ „ да са скрїіам? 100 Та излѣзе, леле жанжм, нѣгва севдо

- Прогалчѣ іа, мила маіку, пруйучі іа.¹⁾
 Хем си іучи " " хем си плаче,
 Че іуміра " " неіну лібе.
 Та си фана " " порва севдѣ,
 105 Та му піса " " дрѹгу пісму,
 Хем да іучи " " хем да плаче.
 Дустигнала " " бѣло кнѣга
 Бѣло кнѣга " " цѣрна пісма.
 Тѣи си вели " " іудгубарѣа:
 110 — Пудаіте ми " " бѣло кнѣга
 Да іа іуча " " да си видѣа,
 Шту пісала " " моіта севдѣ.
 Тѣи си іучи " " хем си плаче,
 Ваздѣша си " " пуйма си,
 115 Дуіучі си " " бѣло кнѣга,
 Бѣло кнѣга " " цѣрну пісму.
 Дваш воздѣхна, мила маіко, триш
 пуйма,
 Триш пуйма, мила маіку, и издѣхна.
 Заплака му стѣра маіка, зарѹка си.
 120 Заплакала " " и нарича:
 — Сине, сине, мѣи сине, Мехмѣду ле!
 Іа ми менс, мѣи сине, ком іуставѣаш?
 — Іане, іане; іане, іане; стѣра
 маіку!
 Ес си іумрѣх, стѣра іане, за севдѣта.
- 125 Хем си пѹкнах, стѣра іане, зарѹт
 неіа.
 Зѣми пѣжле, стара маіку, рас-
 пури ма,
 Та ше видиш, стара маіку, моіту
 сѣрце.
 Пуцѣрнѣло, стара маіку, като
 главнѣѣ,
 Кату главнѣѣ, стѣра маіку, пужа-
 рѹва.
 130 Фанаха гу, стѣра маіку, зарѣха гу,
 Зарѣха гу " " затрѹпаха,
 Насаѣха " " фнѣгу цвѣтѣа,
 На главѣта " " да си цѣвтѣѣѣт,
 Коі как мине " " да си кѣца,
 135 Да си кѣца " " да си нѣси.
 Да си кѣцат " " неіни дрѹшки,
 Неіни дрѹшки " " и другѣрки.
 Стѣнаха си " " фнѣгу цвѣтѣа,
 Разліснаха " " и мезѣрѣат,
 140 Пукриха си " " и ширѣк грѣѣ,
 Нарѣсте си " " фнѣгѹ трѣва,
 Да си пасѣт " " сѣчка стѣка,
 Сѣчка стѣка " " дрѣбна стѣка,
 Дрѣбна стѣка " " іагненцѣта,
 145 Іагненцѣта " " по-манѣнки.

2. Сиракѣ Юсуфѣ умира за Каімакѣ Дѹда.

- 1 Мѣри, лѹбили со, глѣдалу со,
 Сирак Іусуф, Каімак Дѹда.
 Лѹбили со фнѣгу мѣлку,
 Дѣвет гѣдин пулувіна,
 5 Та ги нѣкуі не іусѣти.
 Іусѣти ги тѣхна маіка,
 Тѣхна маіка, баш душманка.
 Не дѣде им да се зѣмат,
 Ми іа дѣде зенгѣнолу
 10 Зенгѣнолу, бенгѣнолу,
 Ша нанѣжат прѣт желтѣици.
 Іудде дучѹ сирак Іусуф,
 Та гу фана лѹта трѣска,
 Фнѣгу мѣлку дѣвет гѣдин,
 15 Дѣвет гѣдин пулувіна.
 Тѣи си вели, іудгубѣри:
 — Іѣи ле іане, стѣра маіку!
 Іди, іане, пѣмули са,
 Порѣчаі си, Каімак Дѹди,
 20 Да си дѣіде, да іа видѣа,
 Да іа видѣа, іа да іумро,
 Іа да іумро, іа да стѣно.
 — Іѣи ле сѣіну, Іусуф іагу,
 Хѣдих, сѣіну, ма не рѣчи,
 25 Не пушта іа, прѣѣво лібе.
 Мѣли си са на Іалѣха,
 Дано дѣіне вѣхан вѣтар,
 Да раскрѣе кучѣіата,
 Да со лѣѣснат тѣлѹвету,
 30 Тѣлѹвето, *темармаѣ.*²⁾
 Дѣіде ваѣжт да са жѣни,
 Да са жѣни Каімак Дѹда.
 Лѹ си дѣіде кучѣіата,
 Туриха си Каімак Дѹда,
 35 Припѹкаха тѣѣнки пѹшки.
 Іусуф рукна, та заплака:
 — Іѣи ле, іане, стѣра маіку!
 Ела, іане, та ма вдѣгни,
 Ізнеси ма на чардѣци,
 40 На чардѣци, на канѣко.³⁾
 Припѹкаха тѣѣнки пѹшки,
 Засѣриха дѣвет зурни,

¹⁾ Прочете я.

²⁾ Една невѣстинска антерия дѣ земе.

³⁾ Канаѣци наричѣат сѣрмелинтѣ прозорѣи по старитѣ кѣѣи.

Затумкаха тѹпанъету,
Испрати́ха Каима́к Дѹда.
45 Иусѹф рѹкна, та запла́ка,
Хѣм си пла́че хем нари́ча:
— Дѹни, дѹни, ви́хан ве́тар,
Та ю́тврии кучи́ята,
Да со льбснат тѣлѹвету,
50 Телѹвету, телѹармаго.
Лѹ си дѹна ви́хан ве́тар,
Та си раскри́ кучи́ята,
Льбснаха са тѣлѹвету,
Тѣлѹвету, телѹармаго,
55 Телѹармаго, мѹр фѣрежа,
Мор фѣрежа, дѹлбѣр иашма́к,

Дѹлбѣр иашма́к, фи́на фѣса.
Бир ја ви́де, дѹша да́де.
Па ма́йка му рѹкна, запла́ка:
60 — Ио́и ле, си́ну, Иусѹф иа́гу,
Как ша тра́йа за те́бека,
Как ша тра́йа пу те́бека,
Скѹро брѣ́же да си до́идеш,
Да си до́идеш, да ма води́ш.
65 Пумино́ са фи́огу ма́лку,
Мино́ха са ду три де́нъа,
Разбу́ле са ста́ра ма́йка,
Четврѣ́ти ден дѹша да́де.
69 И тѹа ю́мре, и тѹа при не́г.

3. Мехмедъ се самоубива, че майка му не му позволявала да вземе Салѹ Гѹрѹжува.

1 — Излазѹаш, сину лѹ, влазѹаш,
На и́ана дѹма не дѹмаш,
На и́ана дума не галчи́ш.
Што ми маханъа нахожда́ш?
5 — Ио́и иане, ио́и ста́ра ма́йка,
Што ти сам, и́ане, стѹри́ла?
Што ти сам, ма́йку, зга́рди́ла?
Та си ми, и́ане, не да́де,
Што сам иармага́н дупрати́л,
10 На бе́ла Са́льа Гѹ́рѹжува.
Па ти гу, и́ане, ю́да́де,
Ю́да́де, и́ане, пре́да́де
На бе́ла Фа́тма Пашо́ва.
Ни шт'а ја, и́ане, ни шт'а ја,
15 Ни шт'о ја, ма́йку, ни шт'о ја!
— Ио́и сину, ио́и мили си́ну!
Ли́цету хи е, си́ну лѹ,
Бе́ла ле кни́га пазарска;
Ве́шките хи са, си́ну лѹ,
20 Бре, плѣтен га́тан ка́рлуски;
Ю́чите хи са, си́ну лѹ,
Чѹрни чуре́ши петрѹвки;
Сна́гата хи е, си́ну лѹ,
Младу фиданче в градинка;
25 Пли́тките хи са, си́ну лѹ,
На е́ла рѹаса¹⁾ в гурѹта;
Прѹстетето хи са, си́ну лѹ,
На Пазар тѹ́онки фише́ци;
Кѹндрите хи са, си́ну лѹ,
30 На Стамбѹл баш кундражи́ят.
Гльѹда́и си, си́ну, се́ди си.
— Ио́и иане, ио́и ста́ра ма́йку!
Куга́ту Салѹа не ра́чиш,
Па и́ане не шт'а да трѹ́са;

35 Јами ша и́да на Пазар,²⁾
Бе́ла кадо́на да зе́ма.
— Не хо́ди, си́ну, не хо́ди!
— Ни шт'о си, и́ане, да хо́дѹа.
— Ио́и сину, ио́и мили си́ну!
40 Смею́т ти си са се́льане,
Се́льане. си́ну, кумши́е.
— Ио́и и́ане, ио́и ста́ра ма́йку,
Куга́ту, и́ане, ти ю́мре́ш,
Туга́зи, и́ане, ша трѹ́са.
45 — Ио́и сину, ио́и мили си́ну!
Чѹмата за менѹ да до́иде,
Да си ма, си́ну, ю́да́ри.
— Ио́и и́ане, ио́и ста́ра ма́йку!
Дано́ та чума ю́да́ри,
50 Дано́ та чѹма ю́тре́пе;
Че си ма, и́ане, не да́де
Да си севд'ата да зѹ́ома;
Че ми курѣ́ма ю́ткѹсна,
Че ми срѹ́цету пучерне́,
55 Пучерне́, и́ане, пубе́ле.
Гльѹда́и си, и́ане, гльѹда́и си
Тазика главнѹа ф ѹганѹа,
Такѹѹзи ми е ли́цету,
Такѹѹзи ми е срѹ́цету.
60 Ио́и иане, ио́и ста́ра ма́йку!
Дано́ по-скѹру да ю́мре́ш,
Чи ми младу́сто заги́на,
Чи ми младу́сто пуги́на.
— Ио́и сину, ио́и мили си́ну,
65 Дано́ та дрѹ́во ю́тре́пе,
Дано́ та дрѹ́во затрѹ́на!
— Ио́и и́ане, ио́и ста́ра ма́йку,
Дано́ ма дрѹ́во ю́тре́пе,

¹⁾ Рѹаса = све́дени кло́нове отъ е́лата.

²⁾ Пазарѹи́кѹ.

- Дано ма дрѣво затрѣпа,
 70 Дано ма брадѣва сусечѣ.
 Зема си брадѣва, іутиде,
 Іутиде Мехмѣд ф гурѣта;
 Та си присѣче, сусечѣ,
 Присѣче, маіку, бре сухар,
 75 Ти че си маіку забѣга,
 Забѣга, маіку, пубѣгна,
 Кадѣту дрѣво да пада,
 Ти че го дрѣво дустігна,
 Достігна, іане, іутрѣпа.
 80 Хабѣр си іани дупраті:
 — Дружина, мили другаре!
 Хабѣрѣат да хи кажете
- Да си пухѣди, пуседі,
 Пу моіте денѣ гудіни,
 85 Да си пухѣди, пушари
 Пу моіте денѣ жалбині.
 Хабѣр іутишлѣ селѣту,
 Кумшніа впрѣгна кулата,
 Стана кумшніа, іутиде,
 90 Іутиде пѣстата гурѣа.
 Тувари Мехмѣд ф кулата,
 Крацето му са скрѣшили,
 Рацето му са прубіле,
 Главата му са смачкала,
 95 Та гу кумшніе заріха,
 Заріха, бште прирѣха.

4. Мехмедъ става хайдутинъ, защото майка му не му позволява да се ожени за либето.

- 1 — Дуделѣ ми, іане мила, дуделѣ ми, дутегна ми,
 Іут ходенѣ " " сос сеіменѣе.
 Седемдесе " " селѣ шѣтам,
 Седемдесе " " моіми лѣубѣам,
 5 Седемдесе " " кѣйтѣи нѣсѣам,
 Па се кѣйтѣи " " не нанѣсих,
 Па се моіи " " не наглѣдах,
 Бекѣар ходѣа " " млѣдус губѣа,
 Сос сеіменѣе " " сос другаре.
 10 Ша си іумра, стѣра маіку, млѣт и зелѣн,
 Млѣт и зелѣн " " при тѣбека.
 — Мене колни, мѣли ле сину, ес да іумра.
 — Как да колна, стѣра маіку, тѣбекѣана?
 — Мене колни, мѣли сину, данѣ іумра,
 15 Ес да іумра " " ти да станѣш
 Данѣ іумрѣ " " твоіа севдѣа.
 — Ша іа зѣма, стѣра маіку, тѣб не пѣтам.
 Ша си іда " " млѣт хайдѣтин,
 Ша іспалѣа " " врѣт селѣту,
 20 Ша ізгурѣа " " врѣт селѣто.
 — Изгури си, мѣли сину, іспали си,
 Испали си " " врѣт селѣту.
 — Ша зѣпалѣам, стѣра маіку, твоіта кѣашта,
 Твоіта кѣашта " " наі-напрѣде.
 25 — Зѣпали си, мѣли сину, ізгури си.
 Ша та колна " " ша та стигне.
 Данѣ крушѣм " " да іудари,
 Да іудари " " тѣбекѣана.
 — Колни, колни, стѣра маіку, да си калнѣш,
 30 Мене крушѣм " " не іударѣа.
 — Дано саблѣа, мѣли сину, да сусечѣ,
 Да сусечѣ " " тѣбекѣана.
 — Мене саблѣа, стѣра ле маіку, не сусѣча.
 — Дано дрѣво, мѣли ле сину, да си падне,
 35 Да си падне " " да іудари,
 Да іудари " " тѣбекѣана.

Даво волци, мили ле сину, да изедот,
 Да изедот " " " тебекана.
 — Мене дрѣво, стара маіку, не пребѣва,
 40 Мене волци " " и не іадот,
 Ша си хѡдѣа " " пу тѡмнинѣ,
 Пу томнинѣ " " ф средѣ нѡште.
 — Ша настанѣа, мили сину, и жандаре,
 Да заврѣзат " " нѡтиштата,
 45 Да та фанат " " да сусекѡт,
 Да сусекѡт " " тебекана.
 Приврѣзаха Мехмед іагу жандарету,
 Та си доіде " " ф средѣ нѡште
 Припуѣаха, стара маіку, тѡбнки пушки,
 50 Утрѣпаха " " твоіту синча,
 Твоіту синча " " млат Мехмеда.
 Шири, шири " " нашири са,
 Ходи, ходи " " нахуди са,
 Пу моіте денѣе, стара маіку, и гудини.

5. Три сестри залюбоватъ Мехмеда.¹⁾

<p>1 Карали ми со са, аман, карали, Ду три ми моми, аман, хубави, За една луда, аман, делија, Делија луда, аман, гидија. 5 Па тоі им вели, аман гувори: — И трите ми сте хубавки, И трите ми сте гиздавки, Ами ми е селу далѣку, През увоа полѣе шерѡку 10 През Туна, аман, море далѡбака. Па тија велѡт, аман, гувѡрѣат: — И трите ша варвим пу тебе, Кадету идеш — и ние. Мѡре, еднаѡта му вели гувори: 15 — Земи си мене, делию, Ша ти докарам, прекарам, Девекъ тувара даруве, И ес сам мума та десет. Двакѣа му вели, аман, гувори: 20 — Земи си мене, делию, Ша ти докарам, прекарам, Девекъ зивгарѣа бивульѣ, И ес сам една та десетѣ. Трѣкѣа му вели, аман, гувори: 25 — Па іазе немам ништитчу, Ама сам баре хубавка, Хубавка, аман, гиздавка, На слѡнцету сам, аман, прилика На месечина, аман, рѣзлика. 30 Па тоі им вели, аман, гувори: — И трите ми сте, аман, хубавки,</p>	<p>И трите ми сте, аман, гиздавки, И трите ми сте, аман, на сѡрце, Ами ми е, аман, селу далѣку, 35 През увоа полѣе шерѡку, През Туна море далѡбака. Куіату трагне, аман, да плѣе, Та ша се падне, аман, менека. Наі-мѣничкѣата плуіна, приплу си, 40 През Туна море далѡбака, През увоа полѣе шерѡку. Двакѣата плуіна, аман, іутиде През Туна, аман, мѡре надѡле. Трѣкѣата плуіна, аман, приплу си 45 През увоа полѣе шерѡку, През Туна, аман, іудѡаде, И тоі си преплу, жанѣм, пу неіа. Па си іудѡде поідуха, На краі мурѣту іудѡаде. 50 Съѡднали труица, аман, іудѡде, Та па малката, аман, гувори: — Мехмеде, луда, аман, делию! Мехмеде — штура, аман, какмарѡ! Сестра ми плуіна, аман, іутиде, 55 Нис Туна, аман, мѡре далѡбака, Нис Туна, аман, мѡре ф денізьѣт, Да іа рибите, аман, изедѡт; Па ние пуіѡхме, аман, пу тебе Каде ша си ни, аман, іудведѣш. 60 Каде ша си ни, аман, пугѡбиш? Па тоі им вели, аман, гувори: — Аі ле моми, аман, маленки!</p>
--	---

¹⁾ Таѣ пѣсенъ пѣснопоѣтъ е научилъ отъ помаци изъ Ниѣнечѡ.

- Хайдете, моми, аман, пу мене,
 Ес ша ви водба, аман, надбле,
 65 Дету селá нѣма пу полѣ,
 Моита е кошта тамука,
 Пре тѣа лóши, амán, раслáne,
 Пре тѣа лоши, аман, татаре.
 — Аí бре Мехмеде, аман, делию!
 70 Кам ти е, Мехмед, амán, саббата?
 Извади Мехмед, аман, саббата,
 Да си сусечѣш раслáne,
 Та тугас, Мехмедь, ша минем.
 Маика му вели, говори:
 75 — Íахни си, Мехмеде, íахни си,
 И тѣа сива конья, Мехмедье,
 Та па си тѣри ле и двѣте,
 Та си ги кáраí ле надоле,
 При тѣа боси, Мехмед, татаре,
 80 При тѣа гóли, Мехмед, черкѣзе.
 Мехмед си вели, амán, гувóри:
 — Íоí моми ле, íоí мálки мóми!
 Мен ша пугубьат, амán, за вáзи,
 Íóти сте íоште мáленки,
 85 Íóти сте мóми ле гиздавки.
 — Íоí íáгу, íáгу, жánжм, Мехмедье!
 Íаку си врѣдан, íáгу, да чѣваш,
 Да чѣваш, íáгу, две жѣни,
 Какви сме млади младички,
 90 Катү младички гелíни,
 Тугás штим с тебе да дóбдем.

6. Кадънъ Мера съвѣтѣва любовника си.¹⁾

- 1 — Та има ли, кадън Мера, кунак за менека?
 — Има, има, íáгу Íсму, кунак за тебека.
 Има, има, прѣва севдо, кунак за тебека.
 — Дóбро думаш, кадън Мера, по-дóбрó не бíва.
 5 Дóбро думаш, прѣва севдо, по-дóбрó не бíва.²⁾
 — За кóнѣ ти, íáгу Íсму, ширóк íахър има.
 За кóнѣ ти, прѣва севдо, ширóк íахър има.
 За пушка ти, íáгу Íсму, гулém пирóн има,
 За пищóлье " " два пирóнѣ има,
 10 За шапка ти " " златен дулáp има.
 За кьитка ти " " златен чапчак има.
 Ъди, ѝди " " та си са помули;
 Помули са " " на две, на три жѣни,
 Да си идат " " при моата баштá.
 15 Ъди, ѝди " " та си са помули,
 Помули са " " на старата маикьа,
 Ку ма даде " " тебе ша си зема.
 Дóпрати си " " ду двѣ, ду три жѣни,
 Да си мóльат " " маика, хем да кланьат,
 20 Ша ми дадóт " " тебека да зема.
 Думаí, думаí " " и фногу си думаí,
 Ни што найда " " ези катү тебе.
 И в кавету " " каве да си даваш,
 Каве даваí " " каве шукерлиíа.
 25 Пíсаха ти " " гулémíа нивьáх,
 Кáжи, кáжи " " когу да си дáря.
 — Ша си дарíш, кадън Мера, монте рóдуве:
 Ша си дарíш " " моита мйцувици,
 Ша си дарíш " " моите ле брátье,
 30 Ша си дарíш " " и моата баштá,
 Ша си дарíш " " и моата маика.

¹⁾ Тая пѣсенъ е нова. Изпѣяна е най-напрѣдъ отъ Юсуфа Исмовъ за Бековата черка, въ с. Бани (Чепинско), която била заглавена за единъ помакъ неофициално, т. е. не билъ още извършенъ обредътъ *кябичъ*; но понеже главеникътъ се прѣселилъ въ Азия, то Бековата черка се споразумѣла съ споменгтия въ пѣсенъта Исма и се омъжила за него.

²⁾ Послѣднитѣ два стиха отъ този куплетъ се повтарятъ слѣдъ всѣки два отъ слѣдующитѣ стихове.

7. Взаимни укори.¹⁾

<p>1 — Вѳрни са, ворни, iуна̀че,
 Iуна̀че, iaгу, сираче,
 Тук нема мума за тебе,
 Тук нема твоia прилика,
 5 Прилика, iуна̀к, iудлика.
 Та са iунаку нажали,
 Нажали му са, натожи;
 Та цѳрни iбчи навѳри.
 Та бѳстри солзи зарови,
 10 Ти че си вели, гувѳри:
 — Ioi моме, ioi малка моме!
 Али та не знам, коиa си,
 Коиa си мума, чиia си.
 Маика ти селска фуркарька,
 15 Баца ти селски гуведар,
 Селски гувѳда пасѳше,
 Сас вульгѳа брашну збираше,
 Та тебе мума хранеше.
 Ioi моме, ioi малка моме!
 20 Шту ми маханѳа нахождаш?
 Мер да не идеш на вода,
 На вода, на Стара-Река,
 На вода сас бѳли котли,</p> | <p>Вудѳта ша ти рaзлеia,
 25 Стѳмните ша ти раструша,
 Ку̀принен забун ша сека,
 Пу̀ шу̀ма ша гу накачам.
 — Ioi iaгу, ioi луду млади!
 Шту ти маханѳа нахождам:
 30 Царвѳле ти са паднале,
 Не можеш, iaгу, да варвиш;
 Калцету ти са паднале;
 Ни шта та, iaгу, ни шта та.
 — Ioi моме, ioi малка моме!
 35 Iоти си таквaс штѳрава,
 Дaль та е маика карала,
 Иль та е башта ти карал?
 Бугата ша си ле станеш,
 Бѳвулѳе ше си ле имаш,
 40 Бѳвулицѳи ше си ле дуиш,
 На прѳсек леп ше изнесѳш,
 Каѳна мума ше станеш,
 Две халайѳики ше имаш,
 Еднѳта дѳте ше даржи,
 45 Дрѳгата вода ше нѳси.</p> |
|---|---|

8. Тунже ле, тихум водице.

<p>1 — Тунже ле, тихум вудице,
 Нѳшту ша си та попита̀м,
 Што ша си ми та попита̀м,
 Пра̀ву да ми си казала:
 5 Iуткак со петли пѳiали,
 Колку гемии минѳа?
 Тунжа му тихум гувѳри:
 — Девет гемии минѳа,
 Десетата бе Iалиia,
 10 Iалиia дрѳнкѳа дрѳнкaше,
 Дрѳнкѳа му тихум нарича̀:
 Гу̀ргаi ми, гу̀ргаi, голапче,
 Дурдѳ си млади зелѳну,
 Дурдѳ си белу цѳрвѳну,</p> | <p>15 Дурдѳ си тѳ̀нку висѳку,
 Дурдѳ си при башта билѳ,
 Че ша си идеш iу лѳ̀удѳе,
 Да си са лѳ̀удѳе не смеiѳт.
 — Как да ти гу̀ргам, iaгу ле?
 20 Ези сам болна лежала,
 Не мога, iaгу, да станѳа.
 — Стани ми, моме, стани ми,
 Еднѳш да си та погледна.
 Мумиче малку, хѳ̀бавку!
 25 Мумиче малку, гиздавку!
 Пу̀сту ти стане лицету,
 Лицету, моме, на тебе.</p> |
|---|--|

9. Мжѳтъ на чужбина.

- 1 Дѳ са пременѳваш, бре калеш²⁾ Ку̀не, де са накѳтуваш,
 Сос бела пременѳа „ „ кавра̀к³⁾ бѳла набеленѳа.
 Ха̀йда, мари, иди „ „ Ку̀не, iуф мала гардѝнка,
 Ох та на̀бери „ „ кавра̀к, ду две кѳ̀итѳки рѳ̀сни,

¹⁾ Така пѳсець се пѳе на седѳнки, кога момѳтѳ съзрѳтѳ, че нѳкой момѳк си нѳма любовница на седѳнката, или пѳкѳ, ако има, не обрѳща внимание на него.

²⁾ За думата „ка̀леш“ пѳснопоитѳ обѳясни, че значила китѳка червена. Въ Ахѳ-Челебийско при нѳкои обичаи *ка̀лѳватѳ*, сир. поканватѳ съ китѳки. (Залисватѳ). Обѳяснението не е вѳрно. Думата е по всѳка вѳроятност албанска: Kalēš, косматѳ, русѳ. Гръцѳки κάλασσον = бѳла овца съ малѳи черни ивици на челото. Ср. G. Meyer, Etym. Wb. der albanes. Sprache стр. 170. Сжѳ. Neugriech. Studien II sub v. κάλασσον. Подобно, Матовѳ, Гръцѳко-бѳлгарски студии. Сбжѳ IX. Дювернуа I. 919.

³⁾ Повтара се и надолу все така: при една стихѳ „ка̀леш Ку̀не,“ при другиѳ „ка̀леш кавра̀к“.

- 5 Ох та зѣтакни, брѣ калѣш кавраќ, на двете ми бѣски,
 Ох та излези " " " на среде ми селу.
 Ох та са фѣани " " " љутпрѣш на хорѣту,
 Ох та заведи " " " сичкѣту ле хорѣ,
 Ох та ми земи " " " леле, бѣла крѣпа,
 10 Хѣру да си виѣш " " " хѣру сред селѣту.
 Људде ља зазрѣ " " " неѣну прѣву либе,
 Ох та си варвѣа " " " варвѣа та са фѣана,
 Фѣана са за неѣа " " " леле, изрѣка си.
 Ох изрѣка си " " " хем си хѣ пудрѣкна,
 15 Хем хѣ пудрѣкна " " " ду два, ду три лѣфа:
 — Мари, хѣѣа, хѣѣа " " " хѣѣа да варвиме,
 Ох да варвиме " " " љу нашету селу.
 — Ох љди, љди, мѣлу ле либе, љди стѣгни кѣнѣат.
 Ох љтиде си, брѣ калѣш Куне, твоѣту ле либе!
 20 — Мари, ѣла, Куне, ѣла, брѣ кѣзум, брѣ, сѣва пѣштину,
 Мари, на далѣку гледаѣ, брѣ калѣш Куне, на високу стѣнаѣ.
 Ох та си тѣрѣа " " " неѣнуту либе!
 Ох та си турѣа " " " брѣ, сѣнѣуту седлѣ,
 Ох и си турѣа " " " турѣа рафтувету¹⁾
 25 Ох ѣла, ѣла " " " ѣла да та качѣа.
 — Мари, дал ше љма, аман брѣ љагу, чѣрни каписѣзе
 Теп ше погѣбѣат, " " " мене ше пулѣбѣат.
 — Мари ша љдеме, брѣ калѣш Куне, нис тѣсни клисѣри.
 Ох та варвѣа, мили ле љагу, нис тѣсни клисѣри,
 30 Ох припукаха " " " чѣрни каписѣзе,
 Ох припукаха " " " тѣсни чекмаклиѣ,
 Ох та фѣанаха " " " леле, твоѣуту либе,
 Та гу врѣзаха " " " низ еднѣ ми дрѣво.
 Удде ми дучѣ " " " твоѣа ле пузнаѣник,
 35 Ох та си доѣде " " " леле, та љтиде.
 Ох та љтиде " " " при твоѣуту либе.
 Ох љдврѣза го " " " твоѣа ле пузнаѣник.
 — Ох ѣла, ѣла " " " ѣла да та тѣрѣа,
 На сѣвѣата љата " " " на сѣво пѣштѣна,
 40 Ох та варвѣа " " " два днѣа дѣр селѣту,
 Неѓувата кѣашта " " " високи чардѣѣи,
 Дуварѣе варлѣе " " " пенжурки жемлѣе.
 Ела, пѣстели " " " шѣрени љдѣѣи
 Ела да си лѣгнем " " " леле, сас тѣбека.

10. Прѣговори.²⁾

- 1 — Се колькиш доѣда, моме ле, се тѣбе карат
 Вечер та карат, моме ле, љтрин та бѣѣат,
 Да ли вѣчерѣа " " " не си зготвѣѣа?
 Да ли пустѣѣа " " " не си пуслѣла?
 5 — И вѣчерѣата, љагу ле, ес сам зготвѣѣа,
 И пустѣѣата " " " ес си пуслѣлам.
 Тиѣа ма карат " " " сѣ зарат тѣбе,
 Йѣти духѣждаш " " " сѣ зарат мене,
 Йѣти духѣждаш, љагу ле, сѣ кѣта вѣчер,

¹⁾ Сѣдалото на сѣдлѣто.²⁾ Тѣя пѣсенѣ е Лѣжанска.

- 10 Се си духождаш іагу ле, мірну не седиш.
 — Ёзика веке, моме ле, не шта да дбѣдам,
 Ни тази вѣчер " " ни іўтре вѣчер,
 Ни таз нидѣља " " нѣту дрўгата,
 Ни таз гудїна " " ни дугудїна;
- 15 Чўнки та кáрат " " сé зарат мене,
 Ёзика веке " " не шта да доїда,
 Да та не кáрат " " сé зарат мéне.
 — Ти си духождаї, іагу ле, маїка не слушаї,
 Ти си духождаї " " башта не слўшаї,
- 20 Ёзи ша тегља " " баштини клѣтви,
 Ёзи ша трѣпья " " маїчини дўми;
 Іама за тебе " " не ке да трѣпья,
 Іама за тебе " " не ке да траїа,
 Ни тази вѣчер " " ни іўтре вѣчер,
- 25 Ни таз нидѣља " " нѣту дрўгата,
 Ни таз гудїна " " ни дугудїна.
 — Нѣ са сме зьбли, моме ле, двáта сас тебе,
 Чи си прилічаш " " ти на мéнека,
 Твóбите бўски " " кату мóбите,
- 30 Твóбите іючи " " кату мóбите,
 Твóбите вѣшки " " кату мóбите.
 — Іої іагу, іагу мóре, іагу ле лўду млáду!
 Ка што забурья, іагу ле, твóбите дўми,
 Твóбите думи " " хїтрите думи?
- 35 Ка кóлькиш лéгна " " се тебе мїслья,
 Ёзи сам бїла " " бóлна за тебе,
 Бóлна за тебе " " іут тьóшка бóлес.
 — Моїту е сóрце, моме ле, цѣрну пуцѣрнелу,
 Цѣрну пуцѣрнелу " " кату главнѣота,
- 40 Се зарат тебе " " се зарат тебе,
 — Іої іагу, іагу мóре, іагу ле лўду млáду!
 Ес ша са пўкна " " за тебекана,
 Ес ша си іўмра " " се зарат тебе.
 — Іої іáне, іáне, іáне ле стáра ми маїку!
- 45 Фногу ма калнеш " " фногу ма кáраш,
 Се за мóету " " бре, прѣву либе,
 Болан е стáнал " " ше си ле імрé.
 Шири са, шири " " нáпири са,
 Ходи ми, хóди " " нáхуди са
- 50 Пу нéгувите " " дéнье и гудини.
 — Іої леле мáле, мáле ле, стáра маїку!
 Рукнете іа ле, да си ле доїде,
 Да іа видья, леле, іá да умрѣа,
 Іа да ўмрѣа, леле, іá да стáнѣа.
- 55 Па маїка му, лéле, и не дáва:
 — Не деї, не деї, лéле, мїли сину,
 Ше си іумрѣш, сїну, тья ше доїде,
 Ше ни стáне, сину, мерасчїа,
 Ша ни брѣка, сину, сїчка стóка,
- 60 И нивѣту, сину, чайрету.
 — Іої леле, іáне, леле стáра маїку,
 Вóдете ма, іáне, да іá видья,
 Да си видья, іáне, моїта севдѣа,

Ia да iумра, iане, iа да стана!
 65 Фанаха гу, леле, негуви братъа,
 Дигнаха гу „ iуднесуха,
 Iоднесуха гу „ при севд'ата,
 Бир iа виде „ д'уша даде.

Стъ Исмаилъ Вланчовъ Чолакътъ изъ с. Баян (Чепинско), Пещерска околия, прѣзъ 1838 г.

11. Юнакъ отвлича съ гемия Сирма.

1	Сношти, бре, Сирма ле главиле,
Вутрин, бре, лишан ле вбрнала.
Iунакъ са ч'удум зач'уди,
Стара му маика ле говори:		Друга х'и роки држ'ела,
30 Друга х'и поли држ'ела,
Друга х'и пот'а мет'ела.
Сирма си вели ле, говори:
— Iуначе, а бре ле делииу!
5	— Не мисли, сину ле, не ч'уди,
Товари, сину ле, товари,
Товари товар иманье,
Иди си, сину ле, иди си,
Иди си на ноф ле панаир,		Има ли за мене гизд'илу —
35 Бела куприна ле цржвена,
Какв'ату мен ле прилича?
Iунакъ си вели ле, гувори:
— Сирму ле, мила ле и драга!
10	Купи си бела коприна,
Бела куприна ле цржвена;
Товари, сину ле, товари,
Товари елк'ен гемия;
Бутни си, сину ле, бутни си,		35 Сирму ле, бело ле кад'анче,
40 Влезни си, Сирму ле, гемия,
Избери, Сирму ле, гизд'илу,
Какв'оту тебе ле прилича,
На твоиту ваклу ле ч'елу,
На твоите цржни iучинки,
15	Бутни си елк'ен гемия
Приз Дунаф море д'либ'оку;
Ше идеш, сину ле, ше идеш
Сирмину селу гулему;
Сичките моми ле ше додат,		45 На твоиту белуту лице.
Влезна си Сирма ле гемия,
Бутна си iунакъ ле гемия.
Сирма си вели ле, говори:
— Iуначе, а бре ле делииу!
20	Бела куприна ле да з'имат,
И бела Сирма ше доиде,
Бела куприна ле да купи.
Сичките моми ле доидоха,
Бела ле Сирма ле не дошла.		50 Побзпри малку гемия,
Барем чубук ле да земам.
— Не могам, Сирму ле, не могам,
Да си ле запрам гемия,
Ес ша ти чубук напал'ам,
25	Таман си iунакъ збираше,
Ева ти Сирма ле iуд'оле
С дванаесе ле халайки:
Една х'и чубук ле н'осила,		55 Да знаеш, Сирму ле, да мислиш.
Кога си лишан ле в'раштала.

12. Хубава мома родъ н'има.

1	— Стуйанке море, гургутке де,
Де гиди iагне галено!
Што си сме сношти д'умали де:
Да дойдеш, куз'ум, да доидеш,		Ние сме л'удо роднина,
Руднина, л'удо, кр'явнина де.
Iунакъ си вели ле, говори де:
— Стуйанке, море, гургутке де!
5	На бекерската кулиба де,
На жандарската iуда'а,
На тази бела пуст'елиа де,
На тази б'ела пр'емена,
На таia слатка вечер'а де.		20 Гиздава мума р'от н'ема,
Дебелу iагне гр'ех н'ема,
Длибока река д'он н'ема,
Ситну каменье брои н'ема,
Шероку поле хот н'ема,
10	На таia ч'иста пугача,
На таia мазна баница де,
На т'из печени кук'ошки.
Стуйанка вели ле, говори де:
— Oi л'уда, л'уда делииу!		25 Ч'еста ми г'ора ле с'ек н'ема де.
Стуйанке моме ле, гургутку де!
Не размета' се краи мене,
Кату Кувленска чур'еша де,
Изгур'ех душу ле, за тебе
15	Не думай, л'удо, тас д'ума де,		30 Кату в'ариву за вода.

Отъ циганина Метю Керековъ Тамбуржиятъ изъ с. Лаженье (Чепинско), Пещерска околия, прѣзъ августъ 1837 год.

16. Гайтану моме Гайтану.

<p>1 — Гайтану моме, Гайтану!
Гайтан ти вешки над ібчи,
Де гиди піле шерено,
Де гиди іагне сугарно.
5 Гайтану моме, Гайтану!
Запали витка ббрина,
Влезни ми темни іахжрье,</p> | <p>Ізвади конья дурііа,
И сипи литра ракііа,
10 Да пііам, да са напііам,
На скўти да ти полегнам,
Тебе да гльбдам, ти мене,
Доде сме млади зелени.</p> |
|--|--|

17. Лудо младо убива Румена.

<p>1 Излєзла мума на вода да иде,
Вода да налее, лице да уміе.
Отде іа срєшна това луду младу,
Това луду младу, доббар ми іунак.
5 То си ми піта хўбава мума:
— Ах гиди моме, моме, мумиче младу!
Вєра си вєри, мене си земи.
Мома му вели, вели, удгуварья:
— Ах гиди луду младу, доббар ми іунак!
10 Вєра не си вєрям, тебе не зїмам.
Што се нальўти това луду младу,
Та си обжрна тас тенка пушка,
Та ми іудари мума равну чєлу,
Теллііа крушум равнугу чєлу,
15 Ситен ми барўт белугу сжрце.
Мома си вели, вели, отговарья:
— Ах гиди лудо младо, доббар ми іунак!</p> | <p>Шекá ти рекох, шека не знаеш;
Што си каїдиса, та ма іудари,
20 Теллііа крушум равнугу чєлу,
Ситен ми барўт белугу сжрце.
Отде си дочу Руменина маїка,
Та си ми вели, вели удгуварья:
— Кої си каїдиса, та ми іудари,
25 Та ми удари мума Румена,
Да му исжхне лєвата рóка,
Лєвата рока, деснугу оку.
Мома си вели, вели удговарья:
— Не деї го кълна, бре стара маїку,
30 Тої си ма иска, ти ма не даде,
Іами ма даде фаф черна зємба,
Млада да гнііа, млада зелєна,
Млада зелєна, бєла цжрєна,
От сички моми наї-хўбавата.</p> |
|--|--|

Отъ Михо Ахмедъ Ашикътъ и Хасанъ Кесимовъ изъ с. Корово (Челинско), Пещерска околин, на 6 юли 1892.

18. Мехмедъ се самоубива, защото измиратъ домашнитѣ му.¹⁾

<p>1 — Маїчинку, стара маїчинку,
Какво сам піле видналу,
Фчєра чаршїіа ходеше,
На чаршїіа си шоташе,
5 Сас мїжувугу кóпелче
Сас мїжувїнат Мустафá.
Севдбó сам за нєг фóрлила.
— Фатманє, мїла лє іáнина!
Стої, не деї дўма таз дума,
10 Мїжуву ти є кóпеле,
Садє таз дўма ни дўмаї.
— Маїчинку, стара безўмна!
Самá да гу си рудїла,
Пак ша сас нєго да іда
15 На скўта ша му полегна,
Ваз áлените поїаси,
Ваз гўмьўшени пиштбле.
— Фатманє, мила лє іáнина!
Стої, не деї дўма таз дўма,
20 Мїжуву ти є кóпеле,
Близна си ти іє руднїна,</p> | <p>Уд льўдьє, Фáтму, срамугá,
Уд Гóспугт, Фатму, грехугá.
Фатманá дворьє метєше,
25 Мехмєд приз дворьє варвєше,
И си Фатманї думашє:
— Сєлєм алеким, Фатману!
Алеким сєлєм, Мехмєде!
Пульбóка дáваї сєлємат,
30 Чи ше ни чўїє маїчинка,
Не ше ми дадє да пóйда.
Фатманá с нєга іугїдє.
Мехмєд си свадба заградї,
Чєтвóртак му бє свáдбата,
35 Пьóтак му хабєр дустигна,
На бєла єнїга іазїіа.
Іагá іа хóжа причєти,
Книгана пісва, казува,
Чи штє си Мехмєд да пóдє,
40 Цáрьуму нїзám да станє.
Мехмєд са чўдум зачўди,
Да ли гу чўма іудари!</p> |
|--|---|

¹⁾ Тая пісєнь се пїє вь Доспатската погранина най-много.

- Фатмана рѹкна, заплѹка:
— Севдинче Мехмед, севдинку,
45 Катѹ са стѣгаш да поѣдеш,
Царѹму хаскер да бѣдеш,
Іа ми менѣ кому іуставѣаш
Сакѡва младѹ зелѣну,
Сакѡва бѣлу цѣрвѣну,
50 С канѡсаните рачици,
С буіосаните кѡдрици,
С тельѡсаните плѣчици,
С варѡсаните іучици
С буіосаните бѹзици?
55 Мехмед си рѹкна, заплѹка,
Хем си ле кѡнѣа кувѣше.
Севдѡб му кѡнѣа даржѣше,
Хем гу даржѣше, плѣчеше.
Па тѡбі хи вели, гѹвори:
60 — Не моі си плѣчи, севдинку,
Бѡлан ша бѣда зарат тѣп,
Бѡлан ша пѡдна зарат тѣп,
Бѡлна ше пѡднеш зарат менѣ,
Без іочи ше си іустанеш,
65 Не штеш да вѣдиш, да кѡрпиш.
Тѹмнали девет тѡпанѣе,
Свѣрнали девет и зурнѣи,
Трогнали сѣчка дружѣна,
Сѣчки пу тѹпан варвѣли,
70 Мехмеда нѣма да іде.
Мехмед си кѡнѣа стѣгаше,
Трѣте му сестри рѣвнали,
Маїка му напрѣш пред нѣга,
Баштѹ му сѣтне пу нѣга,
75 Севдинка фанал за рѡка.
Севдинка плаче, нарича:
— Мехмеде, мѣли саібііѹ!
Ти си ле трѡгваш, угѣваш,
Іа ми менѣ кому іуставѣаш?
80 Трѡгнал е Мехмед да варви,
Злѣзале сѣчкуту сѣлу,
Сѣчкуту сѣлу пут сѣлу,
Дѹвѡта да им направѣат.
Сѣчките дѹвѡ гардѣха,
85 Пак Мехмет туку плѣчеше.
Севдѡ му дѹвѡ не гардѣ
Пак си му вели, гѹвори:
— Вѡрни са, Мехмед, вѡрни са,
Рѣпни си шѹма зелѣна,
90 Ёзика хлѣп ша ти нѡсѣа,
Та лѹ при мене да седѣш,
Мехмеде, мѣлу іунѣче.
Варвѣли дѡлу пут сѣлу,
Варвѣли дѹ двѹ сахѣтѣа,
95 Стѹра му маїка плачеше,
Ти чо му вѣли, гѹвори:
— Мехмеде сину, Мехмеде!
Ела та, Мехмед, пригарна,
За баірам, сину, нѣспрагнѣа,
100 И халѹл да ти іѡчинѣа.
— Іане ле, стара маічинку,
Ела та, маіку, цѹлуіна,
Между две іочи на чѣлу;
Сѣчку ти халѹл, прихалѹл,
105 Севдѡбта тебе іуставѣам.
Фана гу маїка му пригѡрна,
Бир гу пригѡрна, издѡхна.
Ізрука Мехмед дружѣна:
— Дружѣна, верни другѣре!
110 Елате, дружѣна, при мѣне,
Мезар да ископаѣеме.
Та са мезар ископали,
И маїка му затрѹпали.
Трѣте му сестри плѣчеха:
115 — Не жали, братѣ, не тѡжи.
Маїка ни беше старѣчка.
Фана си пѡ-старата сѣстра:
— Іѡбі сестру, пѡ-стара сестру!
Севдѡбта тебе іуставѣам,
120 За маїка, сестру, наі-напрѣш.
— Мехмеде братѣ, Мехмеде!
Ела та, братѣ, пригарна,
Дано и ези да іумро.
Цѹлуіна гу ле, пригѡрна,
125 Бир гу пригѡрна, издѡхна.
Ізвѣика Мехмед дружѣна,
Та са мезар ископали
И сестра му затрѹпали.
Фана си фѡбрата сестра:
130 — Мехмеде братѣ, Мехмеде!
Ела та, братѣ, пригарна,
Ела та, братѣ, цѹлуіна.
Бир гу пригѡрна, издѡхна.
Фана си трѣкѣтата сестра:
135 — Іѡбі братѣ, мѣлинег братѣ!
Нѣе си две іустанахме,
С тѡбіята млѹда гѣліна.
Навѣде са, пригѡрна гу,
Навѣде са, цѹлуіна гу,
140 Па си му вели, гѹвори:
— Да ли за тѣбе да плѣча,
Или за маїка да плѣча?
Мехмед іа фана за рѡка:
— Даі да та, сестру, пригарна,
145 Даі да та, сестру, цѹлуіна.
Бир гу пригѡрна, издѡхна.
Іустана Мехмед с севдѡбта,
Мехмед си тихум гѹвори:
— Фатмане мѣла іагѹва!
150 За ѡсем дѣнѣа гѣліна,

- Па сегá ша та íбставъа,
Ела да си та на́уча,
Дé да си, Фáтму, пуминéш.
Севдýбó му велí, гувóри:
155 — Мехмéде, мíли са́ибíу!
Кату си варвíш, да íдеш,
Íами мeнь кому íуставъаш
Сака́ва мля́да гeлíна?
Ела да сeднем, Мехмéде,
160 На тáа равна пуля́на,
На зелeнiшка зелeна,
Да са, Мехмeде, пригорнем,
Пригóрнем, Мехмед, цалуним,
Нíспрагна, Мехмед, за ба́рeм.
- 165 Фáна са да гу пригóрне,
Бир гу Фатмана пригóрна,
Ду два си пóтъа ваздóхна,
На трéтиа си издóхна.
Ни можá да íа íткóпчи:
170 Канóсаните рачици
Кóкале си хи стáнали.
Мехмед си рýкна, заплáва,
Извáди чíфте кубýре,
Стíсна ги в цáрнугу сóрце,
175 Ти чо си вели, гувóри:
— На еднó да ни закóпат.
И то́и си íунак издóхна.

Отъ Исмаилъ Вранчовъ Чолакътъ изъ с. Бана (Чепинско), Пещерска околия.

— Отъ Ахж-Челебийско.

Записала *Шина Хр. Константинова.*

1. Какъ задира момъвъ либето си.

- 1 Загáлил сам, замáмил сам, мале ле,¹⁾
Ду две мóми, ду две дрúпки,
И двeньe са гургурúшки,
Пролетáшни аребички,
5 Пóдзимашни гургурúшки.
За аднáна и тóаí, и тóаí
За дрúгана дýша давам,
Душа давам, курбáн кóлчам,
Да íа стигнам, да íа сръашнам,
10 Сóаí долу-долу ф úличкана,
Ф úличкана, ф таснинкана
Да хи рекам „дубрá сръашта.“
Да ми реаче „дал Бу добрó,“
Да хи чýiam дýмицана,
15 Дýмицана, хуратáна.
И стíгнах íа, и сръашнах íа íа,
Та хи реках „дубра сръашта,
момне ле.“
- Тá ми рече „дал Бу дубро,
íуначе.“
Та нóсаше ду две стóмни, мале ле,
20 Пóальни равни студна вода.
Рéках вода да хи íзлям:
Блízу бeаше при чишмица,
Варна са ште, натóчи ште,
По-хúбава по-студeна.
25 Рéках стóмни да хи стрóшам:
Близу бeаше при чаршика,
Варна са ште, купи си ште,
По-хúбави, по-пeарени.
Рéках кítка да хи грáбнам:
30 Близу беше при бахчiца,
Варна са ште, уткóца ште,
По-хúбава, по-зелeна.

2. Сила на момковата любовь.

- 1 — Кóи та нагáда, íуначе,
Пу мракувeньe да хóдиш,
И страхувeне да тeаглиш,
Ф ранъан бусiльак да лижíш.
5 Пуд момски стрáшки да сидíш?
— Ти ма, дeавоiку, нагáдаш.
Пу мракувeньe да хóдъам,
Тебе, дeавоiку, да слúшам,
Нах вóан, нах вóатре га хóдиш,
10 Дрeбни хуратí га дúмаш
С ма́ика ти и с бубаiка ти,
И с пó-старата сестрица.
Да беше кítка в градíнка,
Фрiпна штеах, уткóаца та штеах,
15 На глáва та штеах закiчи,
Лу кадé ходъам, дeавоiку,
Сас тeбе да са растeажвам;
Да бeаше зимна eбалка,
Фeарли штеах, удбруси та штеах,
20 Та та штеах тури, дeавоiку,
Фаф дeсна мóia пáзушка,
Лу кадe ходъам, дeавоiку,

¹⁾ Въ края на всъки стихъ се повтара „мале ле.“

<p>Сас тебе да са растаажвам;
Да баше вода студена,
25 В бачалчев та штах наточи,
Лу каде ходьам, давоику,</p> | <p>Пу аднашчен да пинувам,
Сас тебе да са растаажвам;
Дену иартиса, давоику,
30 Маици ми шта гу однеса.</p> |
|--|---|

3. Момково желание.

<p>1 — Мари моме, машка моме,
Да ни рачеш, забурих та,
Забурих та, прибулах та.
Каде ходьам, тебе мислям,
5 Сан ку заспям, в сан та гльадам.
Дча да сторим вчаран каул.
Дча да сторим да са зьамим,
Ти да станиш зелен чайр,
Иа да станам вакал увен,</p> | <p>10 Да духодам на чайрбан,
Да ти пасам ситна треава.
Де дучуха кумшиенье,
Кумшиенье, баш душманье.
Пазариха косажие,
15 Укусиха ситна треава,
Прикусиха тчанеа змика.
Ни е било тчанеа змика,
Иам е било машка Мариика.</p> |
|---|---|

4. Какво се надъва момата отъ либето си.

<p>1 — Излези, маичу, погледаи,
Какво ми варви фаф пчатбан:
Бвалу чернбуку копеле,
На сива конья ахаше,
5 На синью седло сидаше,
Руба му — бгань гураше,
Лице му — сланце граеше,
Гучинки — чарни чиранки,
Вашкуве — плетен гаитанчек.
10 Иа точах вода студена,
Тои стрална ючи нах мене,</p> | <p>Тои нах мен и иа нах негу.
Пузнах гу, маичу, пузнах гу,
Чи има севдча на мене,
15 Тои на мен и иа на негу.
— Даштерю, моиа маичина,
Ни мои ми, севдча, упука,
Чи му маика му ни дава.
— Да му ште, маичу, да му ште,
20 Чи ми сме пушта прилика
Каину два страака иглика.</p> |
|--|--|

5. Лъжи, когото ще лъжешъ...

<p>1 — Мари Марику, Марику,
Габруски вакал карагбс!
Излес, Марику, погледаи
Иунаци варвчат фаф пчатбан
5 И твона пасна пчаеха.
Мариика излазе, пугльадна
На ульвинье пенжурки,
Та че са назат пучарна,
Та грабна бвали харкумки,
10 Утиде на врись на вода,
Чи са Мариика забави,
Пак иа лелъа хи питаше:
— Мари Марику, Марику,
Габруски вакал карагбс!</p> | <p>15 Оти са, Марику, забави?
Пак хи Мариика викаше:
— Лелъу лъ, лелъу Русанке,
Куфата падна в бунарбан,
Та дуде да иа извадам.
20 — Мари Марику, Марику,
Габруски вакал карагбс!
Ти лажи, кумзум, богу штеп,
Ти мене ни штеп излага.
Иа си та видях, Марику,
25 На зеленуну льувадье,
Пут червенана абалка
С Инибускине мумчета.</p> |
|--|---|

6. Разговоръ между момъкъ и мома. — Надалечъ по булка.

<p>1 — Момле ле мари хубава!
Ни ходи при мрак на вода.
Нам е вудана далеку,
Вирьену ни е длиббуку,</p> | <p>5 Дарвьену ни е високу,
Та ражда листье широку
И прави санка дибела,
Легна штиш, момле ле, заспа штиш,</p> |
|--|---|

- Нема кои да та разбуди.
 10 — Иначе луду и младу!
 Зашток е тебе за мене?
 Ја имам брате двамина,
 Та свирят кавал сребаран,
 Едина свире вечеру:
 15 Легајте, луди и млади,
 Утре штим рану да станим,
 На ниваста штим да идим.
 Другиан свире утирну:
 Станвајте, луди и млади,
 20 Гечну е вреаме станалу,
 Еасну е сланце угралу,
 На ниваста штим да идим.
 Станаха та ми тоарнаха.
 Га за ниваста да идат,
 25 Урачене ми ураха,
 И вишничкинѣ цвѣтаха;
 Га сас ниваста дойдаха,
 Кусачене ми кусаха,
 И вишничкинѣ зрајаха,
 30 Та хи звалвинѣ бераха,
 Нивастену хи даваха.

7. Людоки влюки.

- 1 — Ни мој ма, маичу, прувѣда,
 Саја утирна на вода,
 На двене чипме шарени,
 На двана врисѣ студѣни:
 5 Там има тѣанка сулвѣика,
 Та пука тѣанки филѣзе,
 И ражда листе широку,
 Та прави сѣанка дибѣла.
 Сичку је сѣлу убѣала,
 10 Адѣн је Карлак¹⁾ устанал,
 И тој е ф магла учанал.
 Ф маглана имѣ, мале ле,
 Ду адно луду и младу,
 Сѣтна бајлам²⁾ цѣанкаше
 15 И медан кавал свирѣше,
 С кавалан дѣма думаше:
 — Дѣвоику марѣ хубава!
 Ела ма блиску наближи,
 Две дѣми да ти придумам:
 20 Кинѣну дѣмат прис сѣлу,
 Истина ли је, или не?
 — Иначе луду и младу,
 Нувѣ е селски лафѣве,
 И кумшицкинѣ клеѣве,
 25 Чи мѣчат да на раздѣлат.
 — Момле ле, марѣ хубава!
 Нас Госпут ни мој да дѣли,
 Људѣ на ни штѣат раздѣли,
 Чи си сме лика прилика
 30 Кинѣ двѣ страка иглика.

8. Какъ избиратъ момѣкъ майката и момата.

- 1 — Майчинку, јаговичку љу!
 Да ма ни бѣаше главѣла,
 Лој сувѣ лѣату, пролѣату,
 Лој соја лѣатан Пѣтрѣвѣан,
 5 Љѣфтѣара да са нахѣдам,
 Гиздѣлу да са нанѣсам,
 С друшѣкинѣ да са насѣдам.
 — Дѣаштерѣу моја маичина!
 Аку та ни бѣах главѣла,
 10 Еј сувѣ лѣату, пролѣату,
 Гудина бѣарѣе духѣда,
 Паќ ште та мајка углавѣ.
 — Малѣ ле мила, малѣ ле!
 Мен ни е бѣлну и жѣалну,
 15 Как мој си машка главѣла:
 Јам ми е бѣлну и жѣалну,
 Как мој си, маичу, главѣла
 На негалѣчак јунака.
 Сношта пупрѣлка имѣаше,
 20 У по-старана сестрица,
 И тој бѣа на пупрѣлкана.
 Дѣну сидѣаше, тевнѣаше,
 Јага дѣмаше, гармѣаше,
 Прис кѣашти ага варѣаше,
 25 Та дѣушѣлѣана плѣуштѣаше.
 Дѣну сѣвдѣана сидѣаше,
 Јасну бѣа сланце југрѣалу;
 Јага дѣмаше, малѣ ле,
 Кат га бѣуљбѣуљѣчѣ пѣаше;
 30 Прис кѣашти јага варѣаше,
 Кат га пѣленѣе фарѣаше.
 — Дѣаштерѣу моја маичина!
 Ни мој му глѣада кѣматну,
 Јами му глѣадај стѣкана:

¹⁾ Нѣколко планински врѣхове въ Родопитѣ носѣтъ името *Карлак* (отъ тур. *каракъ*).
 Въ тая пѣсенъ думата е за планинския врѣхъ на югъ отъ Пашмакѣж.

²⁾ Тамбурата въ пѣснитѣ се нарича *бајлама*, въ говора *булгария* (Ахж-Челебийско и Рупчоско) и *дрѣкя* (въ Чепинско).

<p>35 Пална лъвада кошуве,
Пут кошувенъе грошуве.
— Мале ле мила, малеле!
Пуси му билй кошуве,</p> | <p>Кошуве, бали грошуве;
40 Грошуве искать¹⁾ да му са,
Ф кошуве свеште да палъат.
Иа шта севдана да збамам.</p> |
|--|--|

9. Момкова тѣга.

<p>1 — Стани ми, маичу, ютвачи,
Моiana ситна баилама,
Ситничку да ти побанвам,
Жъальничку да ти посвирям.
5 Зам да са сатиш, мале ле,
Как са сме другуш галили
С близну кумшицку момече,
Та че гу мена ни дават,</p> | <p>Ами гу дават другаму,
10 Другаму в друга махала.
Подъи хми рѣчи, мале ле,
Другаму да гу ни дават,
Другаму, в друга махала,
Да ia ни мислям, мале ле,
15 В чарнана зема расипна.</p> |
|--|--|

10. Докаченъ момъкъ.

<p>1 — Момле ле мари хубава, д'авоику,
Стани ми порти ютвурци.
— Ни могам, луду да станам, иуначе,
Портинъе да ти ютвурям:
5 Фчера сам китки садйла, иуначе,
Ф нашата долна градинка.
Та ма ie карече сакналу, иуначе,
Ни могам, луду, да станам.
Иунак са лъату наљути, д'авоику,</p> | <p>10 Нарамци пушка шеарена.
Утиде ф гора зелена, д'авоику,
И на пушка си думаше:
— Пушку лбу, пушку шеарена,
д'авоику,
Ти ни си мума хубава,
15 Iам си студену железу.
Ни можеш дума да думаш, д'авоику,
Ниту с иучинки да гльадаш.</p> |
|--|--|

11. Юнакъ граби мома.

<p>1 Ф Стамбол са конче прудава
За сто Стамболци иалтана,
Иалтанъе, кара м'аржане.
Никуи са наоа винаоа,
5 Да купи конче хранену;
Наоалу са е, наоалу,
Адно вдувиче копелъе.
Три денъа му е вадана,
Три парй нема ф кесана,
10 Халвалак²⁾ да му испиоат.
Васъадна конче хранену,
Иуръушен да му скитакса!
Бутна гу с дѣсна зенгиа,
Фаф Влашка земия утиде;
15 Бутна гу с лева зенгиа,
Ду дѣвет гори приминча.
На краи гурана имаше,
Ду адча мала чимшица,
На чимшицана мумица.</p> | <p>20 Мумица вода точеше,
Иунак хи тйху румоне:
— Момле ле, мари хубава!
Подаи ми вода студена,
Чи сам за вода загурал.
25 Немаш ли маика умрала?
За маичина ти душица.
— Иуначе луду и млалу,
Фчера е маика умрала,
Днеска си ia пугрѣбахме.
30 Та че му вода пудде.
Иунак вудйца ни фати,
Iами ми фати мумица
За дѣсна бала рачйца.
Мумица му са молаше:
35 — Пусни ма, пусни, иуначе,
Чи ште ма чача бубайку,
За студенана вудйца.
Пак си хи иунак думаше:</p> |
|---|---|

¹⁾ Искать = раздаване по една, двѣ пари на всички, които съпроводжтъ жертвеца до гробищата и присѣтствуватъ при погребението му. Тоя обичай и до днесъ се пази въ нѣколко Ахъ-Челебийски села, въ долината на Черна-Рѣка.

²⁾ Кръчма, черния слѣдъ пазаржкъ.

- Момле ле марі хубава,
40 Бала са, момле ле, побачи,
На мбе конче хранену.
И коньому си думаше:
Пѣяни въ с. Долно-Райково (Ахъ-Челебийско).
- Призѣмаі, кончу, приграбѣаі
И ти си, конче, крадену,
45 И девоика іе крадена.

12. Златарь и мома.

(Хороводна).

- 1 Везлу іе Ганье тѣанки ракавье,
Уддѣ заминѣа куймжі Гьоргѣи.
Гана си Гьоргѣу тѣху румоне:
— Оі Гьоргѣи, Гьоргѣи, куймжи
Гьоргѣи!
- 5 Ти са си, Гьорге ле, чулу, пручулу,
Ситну да леаиш, бѣалу да миши.
Іа ста ти купѣам два драма сребру,
Да ми излаиш сѣтни синжіре;
Дѣну артѣса, да гу нискриши,
- 10 Да ми излаиш рѣсну герданче.
— Оі Гане, Гане, тѣаничку Гане!
Ти са си, Гане ле, чулу, пручулу,
Тѣанку да прѣадѣш, ситну да тѣаиш.
Іа ста да миѣнам прис праматѣрье.
15 Прис праматѣрье, прис безергенье,
Та ста ти купѣам ду драм купрѣна,
Да ми искаиш тѣанки ракаве;
Дѣну артѣса, да гу ни скриши.
Да ми искаиш купринен аглак.

Отъ Гергювица Ерумбукювска въ с. Петково, прѣвъ 1874 год.

3. Пѣсни изъ челядния животъ.

Свадбарски обичаи и пѣсни.

Отъ Велешко.

Събралъ *Ив. Крайничанецъ*.

Най-важнитѣ обичаи при свадбитѣ въ Велешко сѣ слѣднитѣ: *годежъ* (*овършавачка*), *строй*, *мѣсенье погани* (*свакы*) и *сжица свидба*.¹⁾

1. Годажъ (овършавачка).

На годѣжа дохождатъ въ къщата на момата бащата на годеника и стройникътъ (тукъ го казватъ *сводникъ*). Тукъ тѣ се споразумѣватъ съ моминия баща за даровѣтѣ, които момчето трѣбва да даде на моминитѣ роднини: кожухъ (на моминия баща), чехли (на братята ѣ), фесове, шами и др. Ако стане съгласието, и двамата оставатъ да спѣтъ тая „вечеръ“ (нощъ) въ къщата на момата. Сутренѣта тя цѣлува рѣка на момковия баща и му дава тѣзи дарове: кърпа, една кошуля, едно рало гащи и една китка, нанизана съ стари пари, а той пѣкъ въ замѣна на това дава: една шамия, единъ пѣрстенъ и китеа подобна на момината.

Забѣлъжка. Понѣкога при даровѣтѣ момата притура и единъ даръ нареченъ „фѣстанъ.“ Той е направенъ отъ бѣла, тѣнка материя (или платно); горѣ е тѣсенъ, набранъ, а надолу широкъ и увитъ нѣколко пѣти, та прави едни гѣнки. — Всичкитѣ дарове, взети педно и увити въ шамия, носѣтъ названieto „*басча*.“

¹⁾ Свадбенитѣ обичаи, които тукъ описвамъ, се извършватъ само въ една часть отъ Велешката кааза, наречена „Клѣпа,“ а именно въ селата Войници и Крайници. Тѣзи обичаи въ тази форма сѣ ставали прѣди 40—60 год. Сегашнитѣ свадби по обредитѣ си никакъ не приличатъ на тука-описанитѣ, защото пѣкои отъ обредитѣ сѣ изоставени и даже още продължаватъ да се изоставятъ. Причината на това замѣняване старитѣ обичаи съ нови е близостта на града Велесъ, честитѣ сношения и роднински връзки на селянитѣ съ гражданитѣ.